

Aleksander Lubina

Szkoła a języki?

1. Świat się zmienia, dlatego zmienia się też system oświaty. Zrozumienie zmian wewnętrznych i ich zewnętrznych uwarunkowań zależy od stopnia zrozumienia aparatu pojęciowego występującego w języku ojczystym i w językach obcych.
2. Przyjmuję, że szkoły dobrze nauczające języków obcych wspierają zmiany w systemie oświaty Rzeczypospolitej Polskiej.
3. Założenie, które przyjmuję, brzmi:
Trudno o jakiegokolwiek zmiany bez zmiany w systemie wartości.

Celem szkoły jest:

zmiana w zachowaniu spowodowana celowym działaniem.

Brak umiejętności porozumiewania się prowadzi do patologii, jaką jest nieumiejętność rozwiązywania konfliktów. Brak umiejętności rozmawiania prowadzi do narastania i wybuchu konfliktów, ponieważ konflikty, których nie rozwiązuje się słownie prowadzą do rozwiązań siłowych. Umiejętność porozumiewania się – podstawowa umiejętność życiowa (basic life skill) – daje możliwość twórczego spożytkowania konfliktów. Mowa o porozumiewaniu się w języku ojczystym/pierwszym i w językach obcych/drugim.

Języki obce pomagają też pojąć powyższy wywód.

Nauczanie/wychowanie i uczenie odbywają się w ramach instytucjonalnych zgodnie z przyjętymi podstawami programów nauczania.

Uczenie się jest zaś skutkiem bezpośrednim procesu nauczania/wychowania.

Nauczanie/wychowanie i uczenie się prowadzą do zmiany zachowania.

Inne zmiany zachowania są skutkiem nauczania/wychowania i uczenia się pozaszkolnego lub tzw. ukrytych planów nauczania.

Zmiany zachowania będące skutkiem nauczania/wychowania i uczenia się szkolnego zachodzą najpełniej, kiedy mamy do czynienia ze zgodnością prezentowanych treści nauczania (podstawa programowa) z ich sposobem prezentowania (metoda) i zachowaniem nauczyciela oraz innymi warunkami ramowymi procesu edukacyjnego (kultura oświatowa).

Nauczanie języków (obcych) uwzględnia problematykę *live skills* w następujących obszarach:

- a) treści nauczania (program)
- b) sposób prezentowania (metoda)
- c) kompetencja nauczyciela i pozostałe warunki ramowe procesu edukacyjnego (kultura oświatowa).

ad a) **program** - syllabusy przykładowo uwzględniają następujące tematy bezpośrednio i pośrednio poruszające problematykę *live skills*:

1. – sport i czas wolny (np. sprawność fizyczna, turystyka, wakacje, wypoczynek, spotkania towarzyskie, spędzanie czasu wolnego, hobby)
2. - kultura i sztuka (np. media, moda)
3. - życie towarzyskie (np. party, konflikty i trudności, plany osobiste)
4. – życie rodzinne (np. prawa i obowiązki w rodzinie, zakładanie rodziny, wychowywanie dzieci, rozwód, adopcja)
5. – sens życia i rozwój jednostki (np. wartości życiowe, styl życia, problemy starości)
6. – środowisko naturalne (np. przyroda, ochrona środowiska)
7. – zagrożenia współczesnego świata (np. ochrona środowiska, klęski żywiołowe, zagadnienia demograficzne, , terroryzm, przemoc, przestępstwa, nieszczęśliwe wypadki, alkoholizm, palenie papierosów, narkotyki, AIDS)

ad b) **metoda** – podstawowe pojęcia metodyki nauczania języków obcych (glottodydaktyki):

1. nauczanie zorientowane na nauczyciela (teacher oriented learning) zastąpione zostaje nauczaniem zorientowanym na ucznia (learner oriented learning)
2. dryl i ćwiczenia ustępują pola interakcji
3. nauczanie systemu (gramatyki) przeszło w komunikowanie interkulturowe
4. sprawności zintegrowane, nauczanie wielokanałowe i transfer to zjawiska efektywizujące i demokratyzujące edukację językową.

Język obcy jako środek komunikacji, a nie jako cel edukacji to istota nauczania języków obcych;

ad c) Podstawową rolę odgrywają przy nauczaniu języków obcych **warunki ramowe, a szczególnie kompetencja nauczyciela.**

1. Łatwiej urzeczywistniać umiejętności życiowe przy osadzeniu nauczania języków obcych w rzeczywistości szkolnej określonej funkcjonujących profilem ucznia, misją i wizją szkoły, WSO i programem rozwoju szkoły.
2. Istotne są wszystkie pozostałe składniki warunków ramowych od kredy i tablicy po współpracę międzynarodową i nauczanie elektroniczne, a z których omówię poniższe:
 - 2.1. *czytelność zapisów na tablicy*
 - 2.2. *czytelność notatek*
 - 2.3. wielkość i architektura pomieszczeń
 - 2.4. liczebność i skład zespołów uczniowskich
 - 2.5. długość przerw
 - 2.6. rozłożenie godzin nauczania
 - 2.7. *rodzaje stosowanych form społecznych*
 - 2.8. uwzględnianie typów uczenia
 - 2.9. nauczanie wielokanałowe sprawności zintegrowane
 - 2.10. semantyzacja
 - 2.11. indywidualizacja
 - 2.12. sprawdziany i zadania domowe
 - 2.13. ocenianie
 - 2.14. cel nauczania
 - 2.15. kontrakt
 - 2.16. korelacja międzyprzedmiotowa
 - 2.17. podręcznik
 - 2.18. media
 - 2.19. program
 - 2.20. motywowanie
 - 2.21. rytm i tempo nauczania
 - 2.22. zasada jednej trudności
 - 2.23. profilaktyka błędów -
 - 2.24. *pragmatyzm*
 - 2.25. *transfer*
 - 2.26. rzemiosło (kompetencja) nauczyciela

Specyfiką pracy nad językami (obcymi) jest uwzględnienie faktu, że umiejętności życiowe (life skills) to przede wszystkim umiejętności podstawowe (basic skills). W tym przypadku sprawność nauczania jest sprawnością transferu od cyklu edukacyjnego do fazy lekcji.

Fazy lekcji to:

- a) prezentacja – przedstawienie zagadnienia lekcyjnego
- b) semantyzacja – praca nad pojęciami prezentowanego zagadnienia
- c) strukturyzacja – uporządkowanie tych pojęć wśród pojęć już opanowanych -

Transfer zachodzi, kiedy:

- poszczególne fazy lekcji wykorzystywane są przez ucznia do opanowania trudności zaplanowanych w trakcie pozostałych faz lekcji i na następnych lekcjach danego przedmiotu
- poszczególne lekcje wykorzystywane są przez ucznia do opanowania trudności zaplanowanych na następnych lekcjach tego samego oraz innego przedmiotu
- poszczególne doświadczenia edukacyjne wykorzystywane są przez ucznia do opanowania trudności występujących w dalszych etapach edukacji szkolnej/institutionalnej
- poszczególne doświadczenia edukacyjne są przez ucznia do opanowania trudności występujących w dalszych etapach edukacji pozaszkolnej/pozainstitutionalnej.

Transfer prowadzący do zmiany zachowań zależy prawie wyłącznie od jakości współpracy członków rady pedagogicznej danej szkoły. Tym samym transfer warunkuje jakość pracy współczesnej szkoły i z tej jakości wynika.

Nauczanie języków (obcych) uwzględniające problematykę umiejętności życiowych w:

- a) treściach nauczania (podstawa programowa)
- b) sposobach prezentowania (metoda)
- c) kompetencjach nauczyciela i pozostałych warunkach ramowych procesu edukacyjnego (kultura oświatowa)

wymaga dobrze pracującej Rady Pedagogicznej.

Możliwe jest więc wyłącznie w dobrej szkole lub w szkole posiadającej Radę Pedagogiczną z takimi ambicjami.